

Оксана Самойленко, доктор педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри психології
Дніпровського інституту Міжрегіональної академії управління персоналом
Ірина Брюховецька, кандидат хімічних наук, доцент,
доцент кафедри біології та хімії
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
Тетяна Штайнер, викладач кафедри технологічної та професійної освіти,
Державного закладу "Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського"

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ SOFT SKILLS У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

У статті проаналізовано вітчизняний та іноземний теоретико-практичний літературний аспект становлення, розвитку та формування soft skills у дискурсі професійно-педагогічної підготовки у закладі вищої освіти. Авторами обумовлюються фактори актуальності розвитку та формування soft skills у майбутніх педагогів у межах професійно-педагогічної підготовки у ЗВО. Запропоновані та обґрунтовані педагогічні умови формування soft skills у контексті професійно-педагогічної підготовки майбутнього педагога: 1) використання інтерактивних методів навчання; 2) у зміст навчальних дисциплін покласти метод моделювання педагогічних ситуацій; 3) здійснення рефлексії в освітньому процесі у вигляді ведення рефлексивних щоденників, створення портфоліо; 4) здійснення розвитку емоційного інтелекту шляхом упровадження спеціальних тренінгів та семінарів-практикумів (вебінарів). Перспективами подальших розвідок є вивчення впливу дистанційної та змішаної форм освіти на розвиток soft skills у майбутніх педагогів, а також дослідження нових методик, що адаптуються до онлайн-форматів.

Ключові слова: професійна освіта; професійно-педагогічна підготовка; м'які навички; зміст професійно-педагогічної підготовки майбутніх педагогів; відкрите освітнє середовище ЗВО.

Літ. 13.

Oksana Samoilenko, Doctor of Sciences (Pedagogy), Associate Professor,
Associate Professor of the Psychology Department,
Dnipro Institute of the Interregional Academy of Personnel Management
Iryna Briukhovetska, Ph.D. (Chemistry), Associate Professor,
Associate Professor of the Biology and Chemistry Department,
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
Tetiana Shtainer, Lecturer of the Technological and Professional Education Department,
The State Institution "South Ukrainian National Pedagogical
University named after K. D. Ushynskiy"

PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR DEVELOPING SOFT SKILLS IN FUTURE TEACHERS DURING THE PROCESS OF PROFESSIONAL AND PEDAGOGICAL TRAINING

The article presents pedagogical conditions for the formation of soft skills in future educators, which can be implemented in the process of professional and pedagogical training in higher education institutions, as outlined by the research objectives. The importance of developing soft skills in future professionals is emphasized in the context of current socio-economic realities. The authors have analyzed domestic and foreign theoretical and practical literature on the development and formation of soft skills within the discourse of professional and pedagogical training in higher education institutions. It is emphasized that the professional and pedagogical training of future educators should be structured to ensure the development of soft skills through a competency-based approach, where the formation of competencies will be the key factor. The authors define "soft skills" as a set of skills and qualities that are not directly related to specialized professional knowledge but are essential for successful interaction with others and the effective execution of work tasks. The components of soft skills identified include communication skills, emotional intelligence, problem-solving skills, time management, teamwork, flexibility, and adaptability. The relevance of the development and formation of soft skills in future educators within professional and pedagogical training is substantiated by the authors. The article proposes and justifies the following pedagogical conditions for the formation of soft skills in the context of professional and pedagogical training of future educators: 1) the use of interactive teaching methods; 2) incorporating the method of pedagogical situation modelling into the curriculum content; 3) promoting reflection in the educational process through reflective journaling and the creation of portfolios; 4) fostering the development of emotional intelligence through specialized training sessions and practical seminars (webinars). These pedagogical conditions allow

future educators not only to improve their professional competencies but also to develop critical soft skills such as self-regulation, empathy, emotional management, communication, and critical thinking. This contributes to their readiness to work in complex and dynamic modern educational environments, increases the effectiveness of their teaching activities, and enhances their interaction with the participants of the educational process. The prospects for further research include studying the impact of distance and blended learning formats on the development of soft skills in future educators, as well as exploring new methods adapted to online formats.

Keywords: professional education; professional and pedagogical training; soft skills; content of professional and pedagogical training of future educators; open educational environment of higher education institutions.

Постановка проблеми дослідження. Сучасна система професійно-педагогічної підготовки майбутніх педагогів в Україні здебільшого орієнтована на формування фахових компетентностей і часто недооцінює значення розвитку soft skills, які є критично важливими в сучасному освітньому середовищі. Адже в умовах постійної мінливості у соціально-економічних та технологічних аспектах педагогам необхідні не лише теоретико-практичні знання, але й навички ефективної комунікації та взаємодії, критичного мислення, емоційного інтелекту, лідерства і креативності. Проте у більшості освітніх програм відсутній системний підхід до формування цих навичок, що знижує рівень підготовленості педагогів до викликів реальної професійної діяльності. Доцільно зазначити, що важливість формування soft skills обумовлено Національним агентством забезпечення якості освіти, де як критерій оцінки освітньо-професійної програми під час акредитаційного процесу зазначається: “забезпечення набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (soft skills) упродовж періоду навчання, які відповідають цілям та результатам навчання освітньої програми” [8, 12]. Натомість, за даними World Economic Forum, серед найбільш затребуваних виділено насамперед навички креативності, здатність до переконання, комунікативні навички, навички управління часом.

Аналіз останніх публікацій та досліджень показує, що проблематика розвитку soft skills у студентів – майбутніх педагогів як засобу професійного зростання фахівця аналізується у працях Н. Безлюдної, А. Біляковської, Н. Дудник, Л. Себало та ін. О. Кірдан акцентує увагу на вагомості формування soft skills з аспекту критеріїв оцінювання якості освітньої програми. Натомість Н. Денисенко, І. Мірошник, М. Марчук, Н. Степанова та ін. ґрунтовно аналізують потенціал вибіркових навчальних дисциплін для розкриття soft skills у майбутніх фахівців.

Мета дослідження – запропонувати педагогічні умови формування soft skills у майбутніх педагогів, що можуть реалізовуватись у процесі професійно-педагогічної підготовки у закладі вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. У науковому полі поняття soft skills трактується як соціологічний термін, що належить до емоційного інтелекту формування особистості, інакше – м’які навички особистості. Так, Л. Охрімченко [7], Т. Медвідь та Н. Те-

решенко [5] розмежовують поняття soft skills як “перелік особистих характеристик, які так або інакше пов’язані з ефективною взаємодією з іншими людьми та впливають на успішне виконання професійних обов’язків будь-якого профілю. До цієї групи належать індивідуальні, комунікативні та управлінські навички” [5, 170].

А ось Т. Цегельник, Г. Захарова зазначають, що вагомість формування soft skills виділяється тим, що наразі “конкурентноздатний фахівець-педагог має володіти інноваційним мисленням, що дозволить сформувати складні навички розв’язування педагогічних проблем та упроваджувати сучасні активні методи навчання. Відтак, новими спеціалізованими навичками, що дозволять суб’єкту суб’єкту взаємодію, проектування технології та їх реалізацію виступають метанавички, що зумовлюють такі навички, які дозволяють майбутньому фахівцю ефективно керувати своїм власним навчанням та розвитком. Це не лише навички засвоєння конкретної інформації, але й уміння планувати, оцінювати та коригувати свій навчальний процес для досягнення поставлених цілей” [11, 30].

О. Кірдан виділяє сутнісні ознаки soft skills на межі: охоплення компетентностей, що сприятимуть самореалізації фахівців; такий комплекс, що формується та забезпечується єдністю освіти і власного досвіду особистості фахівця; як сукупність компетентностей, здібностей, якостей, умінь; підвищують здатність до адаптації зміни у професійній діяльності [3, 154]. Т. Медвідь та Н. Терешенко наголошують, що задля оперативного набуття soft skills у професійній підготовці майбутнього фахівця має бути низка методів: “проблемний виклад матеріалу, пошуковий, робота в парах і малих групах, кейс-метод, мозковий штурм, презентація, метод проєктів, дискусії і дебати, ділові, рольові ігри, застосування творчих завдань, імпровізації, інтерпретації тощо” [5, 173]. Утім, Л. Зеленська зазначає, що побудова освітнього процесу професійної підготовки має бути такою, щоб забезпечити формування soft skills шляхом вивчення “від обов’язкових освітніх компонент (згідно з навчальним планом) до вибіркових дисциплін і різних форм позааудиторної роботи” [2, 64]. Т. Сагіна та О. Шуневич, узагальнюючи умови розвитку гнучких навичок у педагогів у процесі навчання на курсах підвищення кваліфікації, зазначають, що soft skills відіграють ключове значення для професійного та кар’єрного

становлення, шляхом універсального характеру та доповненням до твердих навичок (hard skills) [8, 75].

Компонентами soft skills у майбутніх педагогів О. Біляковська вбачає: соціально-комунікативний аспект (зумовлює спроможність дії з оточенням на основі побудови ефективної комунікації); емоційний аспект (зумовлює готовність керувати емоційними реакціями залежно від ситуації); когнітивний аспект (охоплює рівень когнітивної гнучкості особистості, шляхом креативного мислення, нестандартних підходів, здатність виходити за межі регламентованих вимог); прогностичний аспект (зумовлює здатність бачити у перспективі можливі варіанти розвитку подій, приймати випереджальні стратегічні рішення); управлінський аспект (передбачає наявність ініціативності, прагнення до досягнень, наявність тайм-менеджменту); акмеологічний аспект (окреслює готовність майбутнього педагога до самореалізації у професійній діяльності) [1, 180–183]. Доцільно зазначити, що в одній із наукових праць більш детально розкривається важливість самореалізації майбутнього педагога шляхом формування у нього акмеологічної компетентності [9].

Якщо говорити про розвиток soft skills у майбутніх педагогів у межах професійної підготовки, то Н. Третяк та О. Мартіна зазначають: “домінантою професійної підготовки майбутніх педагогів повинна виступати модель інтегрованого навчання, заснованого на практиці, що забезпечує єдність освітнього середовища в академічних і практичних умовах, з реалізацією активного викладання, навчання в аудиторії, досліджень і практики” [4, 123]. Погоджуємось із думкою науковців, однак ми вважаємо, що професійно-педагогічна підготовка майбутнього педагога має бути побудована так, щоб забезпечити розвиток soft skills шляхом компетентнісного підходу до навчання, де компетенція та компетентність будуть визначними чинниками. Ми поділяємо думку О. Самойленко, О. Міршук та Ю. Силенко [10, 83–89], що методологічною основою сучасного відкритого освітньо-наукового простору ЗВО становить компетентнісний підхід, що уможливує конструювання контекстно-компетентнісної моделі професійної компетентності майбутнього фахівця. Так, при такій моделі професійної підготовки можлива реалізація принципів партнерства, суб’єкт-суб’єктної взаємодії на основі тьюторського супроводу (як зазначається авторами). Такий погляд підтверджується й низкою інших експериментальних праць [12; 13].

Отже, під поняттям “soft skills” розуміємо таку сукупність навичок та якостей, які не стосуються вузькопрофесійних знань, але є важливими для успішної взаємодії з іншими людьми й ефективного виконання робочих завдань. Вони відносяться до особистісних характеристик, соціальної взаємодії,

емоційного інтелекту та когнітивних навичок, які можна використовувати у різних контекстах.

До soft skills належать: комунікативні навички (вміння слухати; вербальна та письмова комунікація; аргументація та переконання); емоційний інтелект (самоусвідомлення; емпатія; управління емоціями); навички розв’язання проблем (критичне мислення; креативність; аналіз даних та прийняття рішень); навички тайм-менеджменту (планування часу; пріоритизація; дотримання дедлайнів); командна робота (співпраця; конфлікт-менеджмент; лідерство); гнучкість та адаптація (адаптація до змін; відкритість до нового).

Актуальність розвитку та формування soft skills у майбутніх педагогів у межах професійно-педагогічної підготовки у ЗВО зумовлено низкою факторів. По-перше, роботодавці частіше оцінюють не лише професійні знання майбутнього педагога, але й здатність його працювати у команді, здійснювати комунікацію між учасниками освітнього процесу; врегульовувати конфліктні ситуації та керувати часом. Відтак можна сказати, що soft skills відіграють роль на кар’єрному зростанні майбутнього педагога. По-друге, soft skills зумовлюють налагодження стосунків між колегами, керівництвом, учасниками освітнього процесу, їх батьками, що сприятиме професійному зростанню та загальній задоволеності від роботи. А отже, можна сказати, що soft skills зумовлюють соціальну інтеграцію в суспільстві. По-третє, soft skills є універсальними навичками, тому є корисними у незалежності від галузі чи професії. Звідси випливає, що soft skills зумовлюють професійну мобільність фахівця.

Отже, можемо виділити педагогічні умови формування soft skills у контексті професійно-педагогічної підготовки майбутнього педагога: по-перше, використання інтерактивних методів навчання, шляхом організації групових проєктів та обговорень, де студенти спільно виконують завдання, що сприяє розвитку навичок співпраці, комунікації, лідерства та відповідальності. Наприклад, такими проєктами можуть стати “Інклюзивний підхід у навчанні: створення адаптованого уроку”; “Кейс-стаді: як урегулювати конфлікти в учнівському середовищі”; “Створення цифрового освітнього контенту для дистанційного навчання”; “Організація міжпредметного уроку з використанням STEM-підходу” тощо.

По-друге, у зміст навчальних дисциплін покласти метод моделювання педагогічних ситуацій, наприклад, у форматі кейс-стаді чи рольових ігор, що дають можливість майбутнім педагогам вчитися аналізувати проблеми, приймати рішення, управляти емоціями та взаємодіяти з іншими у складних ситуаціях. До прикладу “Конфлікт між учнями: роль педагога у вирішенні проблеми”; “Консультація для батьків учня з проблемами в навчанні”;

“Вибір між підтримкою одного учня і справедливістю до класу” тощо.

По-третє, здійснення рефлексії в освітньому процесі у вигляді ведення рефлексивних щоденників, наприклад, “Мій педагогічний шлях: щоденник професійного зростання”; створення портфоліо, наприклад “Моє педагогічне портфоліо: розвиток та рефлексія”, що сприятиме розвитку самоусвідомлення та самооцінки, що є вкрай важливими компонентами емоційного інтелекту.

По-четверте, здійснення розвитку емоційного інтелекту у майбутніх педагогів шляхом упровадження спеціальних тренінгів та семінарів-практикумів (вебінарів) (наприклад, “Емоційна саморегуляція в педагогічній діяльності”; “Ефективне управління емоціями в освітньому процесі”; “Розвиток емпатії як ключової навички педагога”; “Техніки контролю стресу для майбутніх педагогів”, “Конфлікт-менеджмент в освітньому середовищі: роль емоцій” тощо), що будуть присвячені розвитку саморегуляції, емпатії, емоційного управління, допоможуть майбутнім педагогам краще взаємодіяти з учасниками освітнього процесу та розуміти їхні емоційні потреби.

Висновки. Формування soft skills у майбутніх педагогів є важливим компонентом їхньої професійної підготовки, оскільки ці навички допомагають ефективно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу, керувати емоціями, розвивати комунікаційні здібності та виконувати складні педагогічні завдання. До ключових педагогічних умов для розвитку soft skills відносимо такі: інтеграція інтерактивних методів навчання, впровадження тренінгів та семінарів з розвитку емоційного інтелекту, моделювання педагогічних ситуацій, здійснення систематичної рефлексії через ведення щоденників та портфоліо. Завдяки цим умовам, майбутні педагоги не тільки вдосконалюють професійні компетентності, але й розвивають такі важливі soft skills, як саморегуляція, емпатія, емоційне управління, комунікація та критичне мислення. Це сприяє їхній готовності до роботи у складних і динамічних умовах сучасної освіти, підвищує ефективність педагогічної діяльності та рівень взаємодії з суб’єктами освітнього процесу.

Перспективами подальших розвідок є вивчення впливу дистанційної та змішаної форм освіти на розвиток soft skills у майбутніх педагогів, а також дослідження нових методик, що адаптуються до онлайн-форматів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Біляковська О. “Soft skills” як необхідна складова якісної професійної підготовки майбутнього вчителя. *Rocznik Polsko-Ukraiński i Uniwersytet Humanistyczno-przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie*. 2018. Т. XX. S. 175–185. DOI: <http://dx.doi.org/10.16926/rpu.2018.20.12> (дата звернення: 24.09.2024).

2. Зеленська Л. Формування у майбутніх учителів навичок soft skills у процесі викладання навчальної дисципліни “Коучингові технології в освіті”. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2021. С. 59–68. DOI: <https://doi.org/10.20998/2078-7782.2021.4.06> (дата звернення 24.09.2024).

3. Кірдан О., Кірдан О. Формування soft skills здобувачів вищої освіти в освітньому процесі закладу вищої освіти. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи: Збірник наукових праць*. 2021. Вип. 2 (6). С. 152–160. DOI: [https://doi.org/10.31499/2706-6258.2\(6\).2021.248144](https://doi.org/10.31499/2706-6258.2(6).2021.248144) (дата звернення: 24.09.2024).

4. Мартіна О., Третяк Н.В. Розвиток soft skills майбутніх педагогів у закладах вищої освіти. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2022. (33). С. 114–126. DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2022-33.114-126> (дата звернення: 24.09.2024).

5. Медвідь Т., Терешенко Н. Формування soft skills у процесі фахової підготовки майбутніх хореографів. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2021. (4). С. 165–178. DOI: <https://doi.org/10.31499/2307-4906.4.2021.250233> (дата звернення: 24.09.2024).

6. Методичні рекомендації для експертів Національного агентства щодо застосування Критеріїв оцінювання якості освітньої програми, затверджено рішенням Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти від 29 вересня 2019 р., протокол № 9, 32 с.

7. Охріменко Л. Розвиток “soft skills” як складова фахової підготовки майбутніх вчителів початкових класів. 2023. *Молодь і ринок*. (3/211). С. 162–165. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.277522> (дата звернення: 24.09.2024).

8. Сагіна Т., Шуневич О. Умови розвитку гнучких навичок (soft skills) у педагогів у процесі навчання на курсах підвищення кваліфікації. *Український педагогічний журнал*. 2019. № 2. С. 73–80.

9. Самойленко О., Брюховецька І., Шевченко А. Професійно-педагогічна самореалізація майбутнього фахівця у контексті формування акмеологічної компетентності. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2024. 12 (6). С. 47–51. DOI: <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol12i6-007> (дата звернення: 24.09.2024).

10. Самойленко О.А., Міршук О.Є., Силенко Ю.В. Професійно-педагогічна підготовка фахівця у контексті сучасних реалій відкритого освітньо-наукового простору ЗВО. 2023. *Молодь і ринок*. № 5 (213). С. 83–89. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.282838> (дата звернення: 24.09.2024).

11. Цегельник Т., Захарова Г., Силенко Ю. Потенціал застосування цифрових технологій в освітньому середовищі ЗВО при підготовці майбутнього педагога. *Молодь і ринок*. 2024. № 5 (225). С. 30–34. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.304926> (дата звернення: 24.09.2024).

12. Sylenko Y. Individualization of independent work in the professional training of future teachers: An experimental study. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series “Pedagogy and Psychology”*. 2024. 10 (1). pp. 68–76. DOI: <https://doi.org/10.52534/msu-pp1.2024.68> (дата звернення: 24.09.2024).

13. Vyshkivska V., Sylenko Y., Shykyrynska O., Myroshnychenko V., Shevchenko V. & Kozlov Y. Tutoring as a Means of Individualizing the Educational Process: an Expe-

rimental Study. *SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION. Proceedings of the International Scientific Conference "SOCIETY, INTEGRATION, EDUCATION – SIE2024"*, Rezekne Academy of Technologies, Rezekne, LV (24–25 May 2024), 1, pp. 285–295. DOI: <https://doi.org/10.17770/sie2024vol1.7924> (дата звернення: 24.09.2024).

REFERENCES

1. Bilyakovska, O. (2018). "Soft skills" як neobkhidna skladova yakisnoyi profesiynoyi pidhotovky maybutnoho vchytelya ["Soft skills" as a necessary component of quality professional training of the future teacher]. *Rocznik Polsko-Ukraiński i / Uniwersytet Humanistyczno-przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie*, XX, pp.175–185. DOI: <http://dx.doi.org/10.16926/rpu.2018.20.12> (Accessed 24 Sep. 2024). [in Ukrainian].

2. Zelenska, L. (2021). Formuvannya u maybutnikh uchyteliv navychok soft skills u protsesi vykladannya navchalnoyi dysplyny "Kouchynhovi tekhnolohiyi v osviti" [Formation of soft skills in future teachers in the process of teaching the educational discipline "Coaching technologies in education"]. *Theory and practice of managing social systems*, (4), pp. 59–68. DOI: <https://doi.org/10.20998/2078-7782.2021.4.06> (Accessed 24 Sep. 2024). [in Ukrainian].

3. Kirdan, O. & Kirdan, O. (2021). Formuvannya soft skills zdobuvachiv vyshchoyi osvity v osvitnomu protsesi zakladu vyshchoyi osvity [Formation of soft skills of students of higher education in the educational process of a higher education institution]. *Psychological and pedagogical problems of the modern school: Collection of scientific papers*, Issue 2(6), pp. 152–160. DOI: [https://doi.org/10.31499/2706-6258.2\(6\).2021.248144](https://doi.org/10.31499/2706-6258.2(6).2021.248144) (Accessed 24 Sep. 2024). [in Ukrainian].

4. Martina, O., Tretyak, N.V. (2022). Rozvytok soft skills maybutnikh pedahohiv u zakladakh vyshchoyi osvity [Development of soft skills of future teachers in institutions of higher education]. *Pedagogical education: theory and practice*, (33), pp. 114–126. DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2022-33.114-126> (Accessed 24 Sep. 2024). [in Ukrainian].

5. Medvid, T. & Tereshenko, N. (2021). Formuvannya soft skills u protsesi fakhovoyi pidhotovky maybutnikh khoreohrafiv [Formation of soft skills in the process of professional training of future choreographers]. *Collection of scientific works of the Uman State Pedagogical University*, (4), pp. 165–178. DOI: <https://doi.org/10.31499/2307-4906.4.2021.250233> (Accessed 24 Sep. 2024). [in Ukrainian].

6. Metodychni rekomendatsiyi dlya ekspertiv Natsionalnoho ahentstva shchodo zastosuvannya Kryteriyiv otsinyuvannya yakosti osvitnoyi prohramy, zatverdzheno rishennyam Natsionalnoho ahentstva iz zabezpechennya yakosti vyshchoyi osvity [Methodological recommendations for experts of the National Agency regarding the application of the Criteria for evaluating the quality of the educational program, approved by the decision of the National Agency for Quality Assurance of Higher Education], dated September 29, 2019, protocol No. 9, 32 p. [in Ukrainian].

7. Okhrimenko, L. (2023) Rozvytok "soft skills" yak skladova fakhovoyi pidhotovky maybutnikh vchyteliv pochatkovykh klasiv [Development of "soft skills" as a component of professional training of future primary school teachers]. *Youth & market*, (3/211), pp. 162–165. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.277522> (Accessed 24 Sep. 2024). [in Ukrainian].

8. Sagina, T. & Shunevych, O. (2019). Umovy rozvytku hnuchkykh navychok (soft skills) u pedahohiv u protsesi navchannya na kursakh pidvyshchennya kvalifikatsiyi [Conditions for the development of soft skills (soft skills) among teachers in the process of training in professional development courses]. *Ukrainian pedagogical magazine*, No. 2, pp. 73–80. [in Ukrainian].

9. Samoilenko, O., Bryukhovetska, I. & Shevchenko, A. (2024). Profesiyno-pedahohichna samorealizatsiya maybutnoho fakhivtsya u konteksti formuvannya akmeolohichnoyi kompetentnosti. [Professional and pedagogical self-realization of the future specialist in the context of the formation of acmeological competence]. *Education. Innovation. Practice*, 12(6), pp. 47–51. DOI: <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol12i6-007> (Accessed 24 Sep. 2024). [in Ukrainian].

10. Samoilenko, O.A., Mirshuk, O.E. & Sylenko, Yu.V. (2023). Profesiyno-pedahohichna pidhotovka fakhivtsya u konteksti suchasnykh realiy vidkrytoho osvitno-naukovoho prostoru ZVO [Professional and pedagogical training of a specialist in the context of modern realities of the open educational and scientific space of higher education institutions]. *Youth & market*, No. 5 (213), pp. 83–89. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.282838> (Accessed 24 Sep. 2024). [in Ukrainian].

11. Tsegelnyk, T., Zakharova, G. & Sylenko, Y. (2024). Potentsial zastosuvannya tsyfrovyykh tekhnolohiy v osvitnomu seredovyschi ZVO pry pidhotovtsi maybutnoho pedahoha [The potential of using digital technologies in the educational environment of higher education institutions in the preparation of future teachers]. *Youth & market*, No. 5 (225), pp. 30–34. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.304926> (Accessed 24 Sep. 2024). [in Ukrainian].

12. Sylenko, Y. (2024). Individualization of independent work in the professional training of future teachers: An experimental study. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University*. Series "Pedagogy and Psychology", 10(1), pp. 68–76. DOI: <https://doi.org/10.52534/msu-pp1.2024.68> (Accessed 24 Sep. 2024). [in English].

13. Vyshkivska, V., Sylenko, Y., Shykyrynska, O., Myroshnychenko, V., Shevchenko, V. & Kozlov, Y. (2024). Tutoring as a Means of Individualizing the Educational Process: an Experimental Study. *SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION. Proceedings of the International Scientific Conference "SOCIETY, INTEGRATION, EDUCATION – SIE2024"*, Rezekne Academy of Technologies, Rezekne, LV (24–25 May 2024), 1, pp. 285–295. DOI: <https://doi.org/10.17770/sie2024vol1.7924> (Accessed 24 Sep. 2024). [in English].

Стаття надійшла до редакції 26.09.2024

